

BRANDERUP v praxi

Jak snadno to vypadá, a jak těžko se toho docílí... Říkáte si to také, když hledíte se zalíbením na někoho, koho jezdecky a trenérsky obdivujete? Já ano. Také si pokaždé říkám, že je obrovský rozdíl sedět na tribuně a stát s koněm na place a jít třeba před ostatními s kůží na trh. I maličkosti, které vypadají snadno, jsou v interakci s koněm daleko těžší, než se zdálo. Ale v tomto případě cesta je cíl a je třeba být vlastně spokojený s tím, že vždy bude co zlepšovat, protože pak máme do konce života co dělat a to je přeci naprosto báječné, nemyslíte?

Laterální ohnutí vytvořené pozicí vodičova těla, rukou a tušírkou.

aneb čtení pro přemýšlivé III.

Skok do neznáma

Řeknu vám krátký příběh své studentky. Jednoho dne přišla na první lekci a povídá: „Do teď jsem znala jen standardní způsob výcviku. Trenér stál uprostřed jízdárny a snažil se mi technicky radit, co mám kam posunout, aby mi fungovala všechna tlačítka. Obvykle jsem se dozvěděla něco na způsob: Pobídní ho a dej zádrž, což mi ovšem dlouhodobě nepřineslo žádné valné výsledky, a na mou otázku, proč bych měla v ruce držet půlku koně a na noze mít šporny, protože jinak svého oře neutlačím, mi bylo řečeno, že si mám pořídit lepšího koně.“ Na to jsem jí opáčila, že mám velmi podobné zkušenosti a že jsem prostě jen šla vlastní ces-

tu. Ona studentka se na mě zadívala a povídá: „Mám trochu strach, je to skok do neznáma.“ Ano, je to přesně tak. Najednou máte z koně slézt, postavit se na jeho úroveň, začít ho vodit doslova za nos a učit ho v podstatě všechno, co normálně jezdcí zkouší rovnou ze sedla. Proč si vlastně máte komplikovat život tím, že se budete pokoušet dělat něco, co vás nikdy nikdo nenaučil, mnoho lidí to neumí a navíc byste to přeci rovnou mohli „odjezdit“? Inu, protože kdo to jednou dokáže naučit ze země, pochopí celou řadu nejen biomechanických souvislostí, ale i těch psychologických, a co víc, koni umožní to všechno zvládnout jen se svou vlastní rovnováhou a vlastní silou, a to je snad ještě důleži-

tější. Vybuduje si se svým koněm mnohem lepší vztah a na ježdění na koni začne nahlížet s daleko větším vhladem.

Batolecí krůčky, aneb čelem vzad!

Když jsem poprvé zkoušela obrátit svou maličkost do protisměru a vodit koně pozadu, dělalo mi to trochu potíže a připadala jsem si jako nákladák v úzké jednosměrce, na který neustále někdo bliká a klepe si na čelo. Nicméně velmi záhy jsem musela uznat, že to má své nepopíratelné výhody. Koně prostě vidíte celého, jste schopni rychle zasáhnout, jeho pohyb i tvar korigovat ze všech stran, a práce je tak velmi efektivní. Ano, při této metodě vodič koně

Oprava vnější plece.

vede otočený směrem k němu a krom výše zmíněných výhod je tu i několik dalších v záloze, které přispějí i k vašemu rozvoji. Nejen, že se jaksi posílí celá spodní polovina těla včetně oblasti vašeho ctěného pozadí, ale také vám tak trochu „doroste“ mozek, neb většina lidí, vzhledem k zatím nulové aktivitě tohoto charakteru, neměla možnost rozvíjet svůj potenciál chodit pozadu, a tudíž neoplývá patričnými synapsemi. Musíte se tedy smířit s faktem, že na vás kolegové ve stáji budou zpočátku hledět poněkud vyjeveně a někteří i se soucitem, a je možné, že vám také budou klást všetečné otázky na vaše úmysly. A jestli se dopracují až k těm na vaše psychické zdraví, nevěnujte jim pozornost, časem (a obvykle to netrvá dlouho) budou koukat s otevřenými ústy.

Po několika týdnech až měsících zjistíte, že se vám nejen zvýšila kondička, ale i schopnost orientovat se v prostoru při chůzi pozadu, koordinovat u toho svůj směr, rychlost, vymýšlet různé variace cvičení a tvarovat koně do všech možných figur, a to vše bez ztráty květinčky a s nenucenou grácií sobě vlastní. Sklidíte tak velmi zaslužené i obdiv a v některých případech jistě i závist přihlížejících.

Pochodem vchod!

Nastala ta kýžená chvíle, a my konečně můžeme udělat své první krůčky vpřed. Tedy vlastně kůň vpřed, my vzad. Zařadíme jedničku a spojíme tak vše, co jsme před tím zvládli v zastavení s pohybem. Co nás bude zajímat jako první, je schopnost koně rozejít se a zastavit. Zdá se to jako jednoduché až triviální. Jenže... Zapomeňte na to, že budete pro rozcházení používat ruku a že koně jednoduše zataháte za hlavu a rozejdete ho. Rovnou byste tak vyrobili opačnou reakci, jinými slovy když koně zataháte za hlavu, ztratí rovnováhu a nejdříve se zapře proti vám, aby ji neztratil, než se ná-

sledně „nechá přemluvit“ vaší neomaleností a rozhodne se vám i přes jistou insultaci z vaší strany vykročit. Správné rozcházení je takové, kdy vaše pozice vůči koni vytvoří jakýsi pomyslný koridor, přestane tak koni bránit v pohybu kupředu a vaše tělo za přispění náznaku tušírkou koně rozejde, aniž byste se ho na hlavě museli dotknout.

Zastavení je opět poměrně těžká záležitost. Musíme si totiž rozlišit obvyklé zastavení, kdy je nám prakticky jedno, jak křivě, hlavně

lepší rovnováhu, bude schopen dělat veškerou práci a neztratit u toho nejen rychlost, ale ani rytmus. Nicméně u koně začátečníka musíte počítat se ztrátou rovnováhy a tudíž při učení nových prvků zpomalit, aby kůň věděl, kam kterou nohu dává, a vy abyste byli schopni ho včas korigovat, což ve vyšším tempu prostě nestihnete. Na počátku se musíte spokojit třeba byť jen s jedním správným krokem a nechtít více. Následně pak budete úseky a cvičení prováděné v dobrém tempu a rytmu prodlužovat.

Kdo to jednou dokáže naučit ze země, pochopí celou řadu nejen biomechanických souvislostí, ale i těch psychologických...

že vůbec zastaví a posléze zastavení korektní, které už má fazónu, je rovné a ladné. Nutno podotknout, že už u stání se projeví, jak dobře jste zvládli školkou, a při rozcházení a zastavování už nezapřete nic. Toto cvičení také celkem často používám jako doplněk ke „školkovému“ vzdělání koně ohledně pravidel slušného chování.

Rovné rozejití i zastavení pak velmi úzce souvisí s vaší schopností zaujmout rovnovážnou pozici vůči koni, protože ti, jak známo, mají různé tlakové zóny, a teprve vyladěním sebe samých vůči těmto oblastem koně, budete schopni ho ovládat na „dálkové ovládání“. Je to velmi podobné, jak byste na koni seděli, protože se opět nejedná o nic jiného, než o rovnováhu. Čili pokud se naučíte zacházet se svou rovnováhou ze země, bude pro vás o poznání jednodušší s ní zacházet na koňském hřbetě.

Rychlost nebo tempo vašeho pohybu je pak závislé na přirozeném, dobrém tempu daného koně. A to se může dost lišit od vašich obecných představ. Skoro bych řekla, že se dají rozlišit dvě situace. První je základní tempo, které je vhodné, když po koni nechcete žádné velké složitosti, a ve kterém, až se to naučí a bude mít

Trpělivost a schopnost odhadnout momentální možnosti koně i sebe samých jsou nezbytné vlastnosti, bez nichž nebudete příliš úspěšní.

Pozor, zákruta!

Abychom si situaci trochu zkomplikovali, pojďme si cvičně zahnout. Že to není problém? Jak se to vezme. Máte u toho koně správně laterálně ohnutého? Kráčí v dobrém tempu? A jak takové správné ohnutí vypadá?

Jestliže si pamatujete, jak jsme se bavili o laterálních flexích v zastavení, neměl by být pro vás až takový problém poznat, jestli je i v pohybu zachováno patričné ohnutí, nicméně rovnou vám mohu říct, že fakt, že to kůň zvládá v zastavení, ještě vůbec neznamená, že vám tu samou kvalitu nabídne v kroku, natož ve vyšších chodech. Spojení mezi vámi, potažmo vaší rukou a koňským čenichem bude tedy zpočátku živější a, řekněme, komunikativnější, než kůň formu udrží v zatáčce sám. A to může trvat i měsíce. Závisí to totiž na jeho flexibilitě a již určité míře procvičenosti. Vaší schopnost ho v tom podpořit ani nezmiňuji, ale je velmi podstatná. Velmi snadno se totiž stane, že

vzhledem k přirozené křivosti nebo i blokům v páteři či jinde po těle různého původu, bude kůň na kruhu padat plecí dovnitř, nebo naopak ven, a je pak na vás, abyste jej za pomoci pozice svého těla, tušířky a vedení svou citlivou rukou vymodelovali, jako sochař modeluje sošku.

Ať chcete nebo ne, pro koně je chození na obyčejném kruhu jeden z nejtěžších úkolů, které před něj můžete postavit. A než bude na kruhu tzv. „rovný“, obvykle to trvá. Mimochodem rovný na kruhu, jak toho můžeme probíhat docílit? Zdánlivá kontradikce má jen jedno vysvětlení. Kůň bude podélně ohnutý a z pohledu ze shora bude jeho tělo, resp. páteř na první pohled jednoduše součástí křivky kruhu. Schválně píš zdánlivě, protože s laterálním ohnutím po celé délce páteře je to u koní poněkud složitější, ale pro zjednodušení to tak zatím nechme. Proto rovný na kruhu, protože jeho tělo ani jedním koncem „nevypadává“ z pomyslné linie.

☛ Citlivá a komunikativní ruka je základ.

Kombinace pak může vypadat takto:

- Koně rozejdeme, držíme ho v delším rámci s hlavou tak, aby huba byla zhruba na úrovni jeho prsou.
- Máme-li požadované tempo a rytmus, můžeme začít tvořit vlnovky, obloučky, kroužky.
- Před zastavením koně narovnáme, najdeme rovnovážnou pozici a zvolna zastavíme. Pokud kůň nerespektuje osobní prostor a narazil do vás, může to být nejen proto, že vás nechce poslechnout, ale i proto, že na nás jednoduše nevidí a že se na sebe příliš lepí. Zvětšením prostoru mezi vámi a koněm na zlehka nataženou ruku znatelně vylepšíte své vzájemné šance na přežití.
- Při příležitosti zastavení koně buď jen zhoupnete směrem dozadu, nebo rovnou couv-

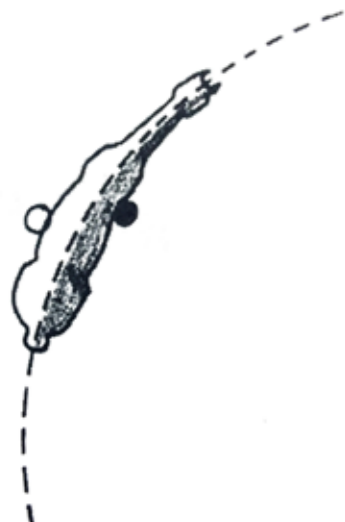
Existuje celá řada maličkostí, na které zpočátku nebudete schopni reagovat včasnou korekcí, ačkoliv je kůň bude dělat špatně. Určete si priority a nechtějte hned všechno najednou, nejste toho zatím schopni ani vy, ani váš kůň, a je tedy potřeba na to brát ohled.

Nicméně variabilita je vysoká a dobrý vodič a trenér naordinuje konkrétní kombinace tak, aby je napasoval na daný problém svého koně. Dá se tak velmi efektivně řešit například neochota používat tu kterou zadní nohu jako nosnou, problémy s přilnutím ze sedla, špatná ohebnost na danou ruku, padání po plecích, malá ochota reagovat na holeň či ruku, laxnost či naopak hyperaktivita koně, neochota koně žvýkat udidlo, která zdaleka nemusí souviset s použitím určitého typu udidla, problémy se zády, blokacemi různého původu v různých částech těla. S cvičením tohoto charakteru jsou velmi pozitivní zkušenosti při nejrůznějších pohybových obtížích, artritidou počínaje a ataxií konče. Konec konců zářným příkladem toho je páně Branderupův hřebec Hugin, který, ač se třemi zlomenými nohama, se pomocí výcviku vyšplhal až k vrcholu drezury.

Vše zkrátka souvisí se vším a bude třeba přimnout fakt, že ač přemýšlení často bolí, stojí za to mu věnovat při tréninku velký prostor. Zjistíte tak, že začínáte do svého koně a jeho potřeb vidět, a časem přijde moment, kdy nebudete potřebovat

trenéra, kůň vám sám řekne, co potřebuje, abyste udělali. ☛

Příště si řekneme něco ke stranovým pohybům.

Určete si priority a nechtějte hned všechno najednou, nejste toho zatím schopni ani vy, ani váš kůň, a je tedy potřeba na to brát ohled.

Variace na téma

Celkem obstojně jsme rozšířili svůj taneční repertoár o několik prvních pohybových variací a nyní je můžeme začít spojovat v jakousi taneční sestavičku. Originalitě se meze nekladou a čím proměnlivější cvičení uděláte, tím zajímavější, více podnětné a více efektivní pro vás a hlavně pro koně bude. Naučili jsme se koně ohnout po celé délce krku, jsme ho schopni ustoupit stranou, a to jednotlivě ramena a záď, dokážeme jej rozhoupat do stran i předozadně a v neposlední řadě jej nejen rozejít, ale i zastavit. To v tuto chvíli věru není málo a bude chvíli trvat, než se v těchto jednodušších variacích plně zabydlíte.

nete, pokud to má například koně usměřit a zvětšit váš taneční prostor. Nicméně vězte, že zhoupnutí, je-li provedené správně, má větší význam a je cennější. K dobrému školnímu zastavení se ale můžete postupně dostat různými způsoby a jednotlivé možnosti je vhodné přizpůsobit konkrétnímu koni.

- Po zhoupnutí či couvnutí je vhodné svižně vykročit a opět navázat vlnovkou či zastavením.
- U houpání si nechte trochu více času než u couvání. Zhoupnutí totiž vychází z dobrého ohnutí, které nejdříve musíme porovnat před zastavením vytvořit. Oproti tomu couvání by mělo být rovné.